КРЪГЛА МАСА С МЕЖДУНАРОДНО УЧАСТИЕ

ТЪРГОВИЯТА – НАУЧНО ЗНАНИЕ И БИЗНЕС РЕАЛНОСТ

Сборник с доклади

АКАДЕМИЧНО ИЗДАТЕЛСТВО „ЦЕНОВ" СВИЩОВ

ОРГАНИЗАЦИОНЕН КОМИТЕТ

доц. д-р Теодора Филипова
доц. д-р Петранка Мидова
доц. д-р Симеонка Петрова
доц. д-р Венцислав Перков
гл. ас. д-р Зоя Иванова
гл. ас. д-р Иван Маринов
докт. Никола Илчев

РЕДАКЦИОНЕН СЪВЕТ

Председател:
Доц. д-р Светослав Илийчовски

Членове:
проф. д-р Анета Денева
проф. д-р Теодора Димитрова
проф. д-р Атанас Атанасов
доц. д-р Теодора Филипова
доц. д-р Петранка Мидова
доц. д-р Симеонка Петрова
доц. д-р Венцислав Перков

ISBN 978-954-23-2005-0

СЪДЪРЖАНИЕ

Катедра „Търговски бизнес“: 30 години обучение, академична мисия и проекции на бъдещето
Доц. д-р Теодора Филипова 5

Пленарни доклади

Новата „реалност“ в търговския бизнес
Проф. д-р Данчо Данчев 32

Омниканалното асортиментно планиране и потребителското поведение
Доц. д-р Симеонка Петрова 42

Някои моменти от развитието на корпоративната социална отговорност
Доц. д-р Иванка Николова 52

Тематично направление: Предприемачество и мениджмънт на ресурсите в търговията

Перспективы производства безопасных продуктов питания в условиях организационно-экономической модернизации предприятий пищевой промышленности Украины
Проф. Наталья Валинкевич, д.э.н. 60

Бранд мениджмънт на търговците на дребно
Доц. д-р Виолета Гълъбова 66

Търговски мениджмънт и аспекти на личността
Доц. д-р Явор Янкулов..... 73

Проблемы и перспективы развития коммерческой деятельности торговых предприятий в Украине
Доц. Ангелина Сотник, к.э.н. 81

Офшорните зони като алтернатива за алокация на капитала
Доц. д-р Донка Желязкова 87
Доц. д-р Михал Стоянов

Текстилната индустрия в България – състояние и перспективи
Доц. д-р Сергей Найденов 93
Докторант Калин Киряков

Дефиниране целите на сектор пчеларство от област Русе
Доц. д-р Любомир Любенов..... 99

Антикризисното управление в процеса на глобалната промяна
Доц. д-р Ирена Емилова 107

Иновации и иновационен процес в търговския бизнес
Доц. д-р Анатолий Асенов 112

Елементи и същност на организацията и организации от публичния сектор
Доц. д-р Христо Сирашки 120

HRM системите в търговските предприятия – ключът за успешно управление
Гл. ас. д-р Зоя Иванова..... 128

Глобален недостиг в търговията с графични карти – фактори и тенденции
Гл. ас. д-р Иван Маринов..... 136

Управленски аспекти на търговията в новата дигитална реалност
Гл. ас. д-р Станислава Стоянова..... 144

Въздействие от употребата на пестициди в селското стопанство
Гл. ас. д-р Илияна Кръстева 152

Култура и мениджмънт на ресурсите при търговията с луксозни стоки
Гл. ас. д-р Иво Велинов 159

Предизвикателства пред виртуалното управление на търговския екип
Ас. д-р Надежда Стефанова..... 168

Основные направления развития перспективы „клиенты“ для потребностей стоимостно-ориентированного управления клиентским капиталом
Татьяна Завалий..... 176

Модели на ситуационно лидерство
Синан Пехливанов..... 181

Тематично направление: Иновации и дигитализация в търговията

Cooperation of Business and Science in the Frames of Technology Parks: Cases of Cee Countries
Prof., DSc. Ihor Lishchynskyy 186
Prof., DSc. Mariia Lyzun

Substantiation of Prospects for Trade Development in the Post-Pandemic Period
Doctor of Economic Sciences, Professor, Maryna Baldzhy 195
PhD in Economics, Victoria Odnolko

Start-up проекты в ритейле
Доц. Светлана Бирюченко, к.э.н. 202

Иновации и дигитализация в сектора на търговията
Доц. д-р Искра Пантелеева..... 206

Роля и влияние на изкуствения интелект върху търговията на дребно
Доц. д-р Надежда Димова 214

Завладени от интернет-на-нещата
Доц. д-р Михал Стоянов 220
Гл. ас. д-р Десислава Гроздева

Форми на проявление на дигитализацията на електроенергетиката – икономически аспекти
Доц. д-р Цветелина Ганкова - Иванова 229

Дигитални решения за реализация на земеделска продукция
Доц. д-р Марина Николова 237

„Системните молове“ и дигиталната революция
Доц. д-р Цветнен Цветков 247

Сравнителен анализ на електронната търговия в Европейския съюз
Доц. д-р Маргарита Шопова 251
Гл. ас. д-р Евгени Овчинников

За продоволствието и продоволствената сигурност – от научното знание до бизнес реалността
Доц. д-р Виолета Блажева 259

Изследване на потенциала за развитие на иновативни форми туризъм в България
Доц. д-р Любка Илиева 265
Сиана Спасова

Управление на складовете – процеси, предизвикателства, практики
Гл. ас. д-р Марияна Кътева 272

Марковата активност – индикатор за иновации
Гл. ас. д-р Венцислава Николова-Минкова 279

Пост-кризисното състояние и проблеми на хотелиерския бизнес в България
Гл. ас. д-р Любомира Тодорова 287

Блокчейн в агробизнеса
Гл. ас. д-р Радка Ненова 293

Дигитални решения в туристическия бизнес
Гл. ас д-р Павлин Павлов 301

Тематично направление:
Моделиране и инвестиционни проекти в търговията

Проектный подход как инструмент реализации политики управлении торгово-обменными операциями
Доц. Мария Плотникова, к.э.н. 306
Доц. Оксана Присяжнюк, к.э.н.

Различни възможности за прогнозиране и планиране на застрахователната дейност
Проф. д-р Росен Тодоров 310

Възможности за определяне на ликвидационната стойност
Доц. д-р Светослав Илийчовски 319

Въздействие на преките чуждестранни инвестиции върху вземанията по лизингови договори – нов бизнес в търговията
Доц. д-р Венцислав Перков 327

Преките чуждестранни инвестиции в икономическите сектори на страната
Доц. д-р Добрин Ганчев 335
Доц. дмн Милена Рачева

Организиране на мърчандайзинговите стокови запаси посредством Economic Order Quantity Model – EOQ
Хон. ас. д-р Светла Атанасова 342

A Model for Internet Payment Systems: Qualitative Risk Assessment
PhD Student Valeriu Cernei 351

Производство и търговия с етерични масла – традиция, бъдеще и здраве
Мая Алексиева 358

Тематично направление: Пазарни проучвания и конкурентоспособност в търговията

Increasing the Competitiveness of Ukrainian and Bulgarian Food Industry Enterprises
Doctor of Economic Sciences, Professor, Maryna Baldzhy 367
Graduate student, Aleksandra Nosachenko

The Trade Sector's Response to the Crisis Caused by the Covid 19 Pandemic
Professor Sreten Ćuzović, PhD 375
Associate Professor Svetlana Sokolov Mladenović, PhD
Đorđe Ćuzović, PhD

Конвергенция между омниканалния ритейлинг, маркетинг и логистика
Доц. д-р Виолета Димитрова 385

Състояние и тенденции на пазара на месо в България
Доц. д-р Петранка Мидова 393

Тенденции в заявителската активност и регистрирането на марки със закрила в България за периода от март 2019 г. до март 2021 г.
Гл. ас. д-р Мариела Димитрова 400

Фрагменти от търговията с хранителни добавки и Covid-19
Гл. ас. д-р Борислав Атанасов 407

Приложение на комуникационни инструменти в хипермаркети „Зора“
Гл. ас. д-р Цветелина Кабакчиева 413

Регионални аспекти и проблеми на търговията със селскостопанска продукция
д-р Валери Велковски 422

Инвестиционна активност и търговски възможности пред общините от поречието на река Дунав
Гл. ас. д-р Милен Динков 432

Анализ на улова на калкан (Psetta Maxima) в Черно море
Гл. ас. д-р Георги Русенов 439
Доц. д-р Ангелина Иванова
Гл. ас. д-р Мария Янкова
Ас. д-р Василка Кръстева

Здравният туризъм – елемент на продуктовия портфейл на дестинация България
Д-р Кристина Георгиева 443

Проблеми и възможности пред развитието на интермодалния транспорт в България
Докторант Елена Вълчева..... 451

Ценообразуването като конкурентно предимство
Докторант Илияна Дикова..... 459

Дали бъдещето е тук с иновативните 5G технологии в търговията с услуги?
Милан Чернев 466

Футуристичните доставки като конкурентно предимство на WALMART
Милчо Милчев..... 474

Социално-икономическото присъствие на „Загорка“ ад на пазара
Деница Стоянова 480

Тематично направление: Ефективност и социална отговорност в търговията

Съвременни тенденции и предизвикателства в развитието на кооперативната търговия в България
Доц. д-р Бисер Петков..... 489

Кратки бележки по историята за началото на застраховането в България
Проф. д-р Росен Тодоров..... 496

Sustainability Logistics Infrastructure: Conceptual Considerations and Possible Application
Docent, Candidate of Economic Sciences, Alexander Tanichev..... 501

Съвременни аспекти на търговията с пощенски услуги в България
Доц. д-р Теодора Филипова 512

Съвременните потребители, потребителският активизъм и гражданското общество
Гл. ас. д-р Виолета Петева 520

Сдруженията за защита на потребителите – взаимодействия и ползи
Гл. ас. д-р Миглена Душкова 528

Оценка на рентабилността в търговията
Гл. ас. д-р Николинка Игнатова 536

Организационно развитие чрез социално-отговорно поведение
Гл. ас. д-р Десислава Алексиева 544

Липсата на контрол – предпоставка за фалит на търговска верига (по примера на „Пикадили“ ЕАД)
Д-р Цветан Димов 549

Възможности за оценяване ефективността на дистрибуционните канали
Докторант Велизар Йорданов 557

Тематично направление: Стопанска отчетност и финансиране в търговията

Направления формирования учетного обеспечения системы управления земельными ресурсами
Проф. Татьяна Остапчук, д.э.н. 565

Проблеми при счетоводното отчитане на ДДС при продажбата на стоки в условията на Covid 19
Доц. д-р Галя Иванова-Кузманова 570

Изследване влиянието от прилагането на МСФО 15 приходи от договори с клиенти върху дейността на търговските предприятия
Доц. д-р Иван Андреев 576

Структура на продажбите на дребно – състояние и тенденции
Доц. д-р Красимира Славева 582

Изисквания към документирането на търговските сделки
Доц. д-р Славена Стоянова 589

Приложни аспекти на финансовия контрол при стопанската отчетност
Гл. ас. д-р Надежда Цветкова 597

ПРИЛОЖНИ АСПЕКТИ НА ФИНАНСОВИЯ КОНТРОЛ ПРИ СТОПАНСКАТА ОТЧЕТНОСТ

Гл. ас. д-р Надежда Цветкова
СА „Д. А. Ценов“ - Свищов

Резюме: *В настоящата научна разработка ще бъдат изследвани проверката на документите, справката и експертизата, приложими от контролните органи по отношение на проверяваната стопанска отчетност в рамките на една инспекция.*

Целта е да се направи разграничение на реквизитите относно доказателствената им сила и да се посочат допусканите грешки, установими при финансов контрол в предприятията, които попадат в обхвата на контролната дейност.

Ключови думи*: финансов контрол, инспекция, финансов инспектор, Държавна финансова инспекция*

JEL: *C10, L83*

APPLIED ASPECTS OF FINANCIAL CONTROL IN BUSINESS REPORTING

Chief Assistant Nadezhda Tsvetkova, PhD
„D. A. Tsenov“ Academy of Economics - Svishtov

Abstract: *This scientific study will examine the verification of documents, reference and expertise applicable by control bodies to the audited business records within an inspection.*

The purpose is to distinguish the details of their probative value and to indicate the errors found in financial control in enterprises that fall within the scope of control activities.

Keywords: *financial control, inspection, financial inspector, State Financial Inspection*

JEL: *C10, L83*

Стопанската отчетност на едно предприятие се явява *обект на контрол*. Тази отчетност е създадена по различни поводи и със специфични измерители. Стопанската отчетност е обект на съществен контрол и може да се приеме, че този контрол по своята същност е предимно *документален*. Характеризират се документите и техните реквизити, които също са обект на контрол от гледна точка на това, че с тях се измерват по контролен начин стопанските явления и процеси.

В настоящата научна разработка ще бъдат изследвани проверката на документите, справката и експертизата, приложими от контролните органи по отношение на проверяваната стопанска отчетност в рамките на една инспекция.

Целта е да се направи разграничение на реквизитите относно доказателствената им сила и да се посочат допусканите грешки, установими при

финансов контрол в предприятията, които попадат в обхвата на контролната дейност.

Контролът се осъществява от овластени лица, които се наричат *финансови инспектори*. Именно те упражняват така наречения финансов контрол. По своята същност той е и *държавен*.

По какъв начин се създава отчетността, обект на контрол при финансовия контрол?

1. Обектите на контрол най-често се дефинират въз основа на законов /нормативен/ акт – Закон за счетоводството и Закон за Държавната финансова инспекция. Такива са например активите и пасивите на предприятието. Това са конкретни цифрови данни, които се създават от администраторите и съставителите на документите.

2. Документите на хартиен носител и в електронна форма. Става въпрос за принципа на документалната обоснованост и разпоредбите на чл. 6 от Закона за счетоводството.

3. Всички счетоводни процеси и дейности са също обекти на проверки, сравнявания и последващи анализи.

4. Отделни реквизити по документи като: подписи на длъжностни лица на по-ниско йерархично ниво, на главен счетоводител, счетоводител, директор печати, сборове, рекапитулации, които са неотменна част от документа.

5. Документооборотът, който се създава при отчитане на стопанските явления е обект на контрол. След като те вече са протекли във времето и пространството, възниква необходимост стопанските операции да бъдат описани /отразени/ по счетоводен начин.

6. Контролните органи от позиция на своя опит и квалификация определят методите за проверки и времето. Разбира се, това се извършва в рамките на протичащата финансова инспекция и разпределението на задачите от ръководителя на контролния екип.

Счетоводните документи представляват бланки с определена форма и съдържание. Всеки документ трябва да съдържа показатели, които характеризират стопанската операция по съдържание, време, място на извършване и да регламентират отговорност по протичането им. Тези показатели за всестранно характеризиране на стопанските операции се наричат *реквизити.* Те биват: задължителни и допълнителни.

Задължителните – без тях документа няма *доказателствена сила*. Те са регламентирани в разпоредбите на чл.6 и чл.7 от Закона за счетоводството. Най-често такива са:

- ❖ Наименованието на документа (фактура, приходен касов ордер и други).
- ❖ Наименованието и адреса на издателя на документа.
- ❖ Наименованието на предприятието.
- ❖ Предназначението на документа.

❖ Датата и мястото на издаване на документа.

❖ Съдържанието на стопанската операция (получени материали, изплатени парични средства от касата, отпуснат аванс за командировка с разходен касов ордер и други).

❖ Количествени и стойностни измерители на извършената стопанска операция – например: 200 кг по 1,00 лв.=200,00лв.

❖ Подписите на лицата, отговарящи за извършената стопанска операция и за правилното й документално оформяне.

❖ Печата на обекта.

Документът без задължителните реквизити от гледна точка на контролната наука се счита за *недействителен.*

Допълнителните реквизити – те отразяват специфични за отделните документи факти и положения. Така например може да се посочи номера на стопанската операция, номера и датата на ценоразписа и други.

Проверката на документи е най-често използвания метод на контрол, особено в областта на финансовия контрол.

Понятието „документ“ произлиза от латинската дума „documentum“ и представлява материален носител на писмена информация, който има доказателствена сила. (Душанов, И., (1979) Терминологичен речник по счетоводна отчетност от А до Я, Варна, Г. Бакалов, (75))

Документите най-общо се подразделят на *официални и частни***.** (Велински, И., (2002) Вътрешен финансов контрол на предприятието, С. Апис-Ромил Колев (101-102))

Официалните документи са тези, които се издават от определени длъжностни лица в хода на работата им като се спазва конкретна форма и съдържание. При частните е характерно, че те удостоверяват изявленията, които съдържат и са направени от лицата, които са ги подписали и издали.

Проверката на документите може да бъде по *форма и по същество*. По форма е проверката, при която се търси спазена ли е типовата форма на документа, както и наличието на доказателствена сила. Според Закона за счетоводството той трябва да има задължителни, законови реквизити, без които няма правна сила. Най-често такива са: наименование на документа; наименование на предприятието; адрес; данъчен номер; булстат; място и датата на съставяне; основание и предмет на стопанската операция; печат на предприятието, подписи на отговорните лица и други.

При проверката по същество могат да се установят допуснати грешки, а така също и направени вписвания в документа. Това е проверка, която позволява да се установи автентичността на подписи, печати, суми, преноси, сборове като се извърши сравняване с подписите на отговорните лица. Посредством нея може да се установят изтривания, поправки, зачертавания, вписване с друг шрифт или друг почерк. При наличие на подобни обстоятелства и съмнение относно автентичността от страна на контролния орган (инспектор или одитор), задължително се изисква графологическа

експертиза. При нея *експертът* следва да се произнесе своевременно в определен срок със *заключение* или *свидетелство* относно задачите и обстоятелствата на същата. Ако има подобни документи, те трябва да бъдат анулирани. На тяхно място следва да се съставят нови, но правилно като се премахнат вече добавките. Следва да се отбележи, че в областта на контрола се приемат документи, които са написани по подходящ начин, а именно посредством мастило, химикал, на машина или с химически молив на български език, с арабски цифри и в български левове съгласно изискванията на чл.5 и чл.6 от Закона за счетоводството.

Проверката на документи е възможно да се извърши и върху такива, при които има определена логическа връзка, а именно има верижно съставени документи. Става въпрос за група документи, които последователно обхващат данните в стойностно изражение на дадена операция, цикъл или завършена стопанска дейност. (Атанасов, А., (1984) Финансов контрол, С. НИ, (35))

Справката е широко използван метод на контрол, който е регламентиран в Закона за Държавната финансова инспекция.[1]

Въз основа на посочената правна норма контролните органи имат *право* да изискват справки от отговорните *длъжностни лица* от проверявания обект. Тези справки се отнасят до дейността на обекта и по конкретно до счетоводни и финансови въпроси и са неотменна част от отчетността.

С подобна информация разполагат длъжностните лица от обекта. Такива могат да бъдат: директор; зам. директор; главен счетоводител; деловодител; финансист и други.

Следователно задължението за изготвяне на справката е в правомощията на длъжностните лица. За да има доказателствена сила, тя трябва да съдържа *подписите* на лицето, което я е изготвило, гл. счетоводител, директор и други отговорни лица от списъчния състав на предприятието, както и щемпел на обекта. (Томов, Й., (2002) Теория на контрола, Свищов, АИ-Ценов (1) (102))

За да се подкрепят констатациите на контролния орган, справката трябва да е в писмен вид. Тя задължително се номерира в горния десен ъгъл като Приложение №... и прилага към документацията от проведената инспекция или проверка. Контролният орган определя и изрично упоменава основанието за съставяне на справката, както и крайния срок на нейното представяне за целите на контролната дейност.

Законово е уреден въпроса за съдействието на длъжностното лице относно справката. Въпреки това е възможно контролният орган да състави

[1] Вж. подробно регламентацията на чл. 13, т. 4, Закон за държавната финансова инспекция.

справката като задължително посочи отказа на длъжностното лице и неговите мотиви за отказа му.[2]

Следва да се възприеме позицията, че този метод е от значение за различните контролируеми процеси във времето и пространството, тъй като се създават възможности да се изследват и дефинират явления, които са необходими за окончателната оценка на контролния орган. (Томов, Й., (2002) Теория на контрола, Свищов, АИ-Ценов (1) (102))

При осъществяването на проверката възникват разнообразни по своя характер въпроси, което налага решаването им от различно естество. Тези въпроси предполагат една различна професионална подготовка от тази на контролния орган. Някои от тях е възможно да намерят правилно приложение само след използване на знанията, уменията и опита на външни лица, които не са част от обекта и не работят по трудов договор в него. Такива най-често са *експертите* или *вещите* лица. Или с други думи казано се използват професионалните познания на трети лица, които притежават тясна специализация, каквато повечето контролни органи нямат.

Необходимо е да се отбележи, че въпросите при нея се отнасят до друга страна, която не се явява част от контролната дейност, а е свързана с изучаване на специфична дейност от работата на проверяващите. Това са въпроси от областта на графологията, данъчното облагане, социалното облагане, погасяването на вземането и други. Ето защо *експертът* се явява в качеството си на помощник на контролния орган.

Необходимостта от неговото използване възниква когато има съмнения за *злоупотреби, неверни и фалшифицирани документи,* оценка на извършени дейности и мероприятия и други, за които контролният орган не може със сигурност да се произнесе. В закона[3] е посочено, че това са въпроси, които са от съществено значение за контролната дейност.

Разбира се, съществува голямо разнообразие по отношение на видовете експертизи. Но не всички експерти могат да бъдат наети и всички експертизи да се използват в рамките на една проверка. Това в известна степен зависи от предмета на *изследване, задачите*, които трябва да реши експертът, насочеността на експертизата и други.

Въпросът за назначаване на вещото лица има своето място и следва да се отбележи, че използването на тези лица не е приумица на проверяващия и не е самоцелно. Според действащото законодателство към настоящия момент съгласно Закона за Държавната финансова инспекция може да отбележим, че наемането на експерта или неговото назначаване не се възлага, не

[2] Относно съдействието от страна на проверяваните лица, виж разпоредбите на чл. 15, ал.1-3 от Закона за държавната финансова инспекция.

[3] В тази връзка виж подробно, чл. 11, ал. 1, т. 2, Закон за Държавната финансова инспекция.

се извършва от контролния орган.[4] Това се прави от директора на Агенцията на ДФИ (АДФИ). Същият има право да *назначава*, макар и временно вещите лица, с определена цел, а именно извършване на експертиза и оформяне на *заключение.* В тази връзка е необходимо да се отбележи, че в края на всяка отчетна година директорите на отделите следва да предложат на директора на Агенцията списък на вещите лица (имената, квалификацията, образованието на експерта), които могат да се ползват за нуждите на контролната дейност. Същият задължително се одобрява от него.

Посоченото недвусмислено показва, че вещите лица, които не са част от съответния списък, *не могат да бъдат ангажирани* с подобна експертиза, или пък ако бъдат наети няма да са спазени законовите изисквания, които намират израз в чл. 37, ал. 1 от Правилника за прилагане на Закона за държавната финансова инспекция.

Посредством експертизата се дава *правдив* отговор на автентичността на документите, които касаят инспекционна дейност или проверка. Обект на експертизата са въпросите за изясняването, на които е необходимо притежаването на допълнителни познания и изготвянето на заключение. (Цветкова, Н., (2005) По някои въпроси на приложението на експертизата при вътрешен одит С. (11) (58))

Заключението на вещото лице се дава във писмена форма. Целесъобразно е неговото съдържание да бъде структурирано в раздели като *задачи на експертизата, проверени документи, книжа, констативно-съобразителна част* и други. (Томов, Й., (2002) Теория на контрола, Свищов, АИ-Ценов (1) (102)) (Велински, И., (2002) Вътрешен финансов контрол на предприятието, С. Апис-Ромил Колев (101-102))

То трябва да е подробно мотивирано и да съдържа не само крайните изводи на експерта, но и подробна обосновка преди да се направи заключението.

Според областта на приложението си експертизата може да бъде графологическа, дактилоскопическа, техническа, технологична, счетоводна, икономическа, финансова, медицинска, ветеринарна и санитарна. (Томов, Й., (2002) Теория на контрола, Свищов, АИ-Ценов (1) (102)) (Велински, И., (2002) Вътрешен финансов контрол на предприятието, С. Апис-Ромил Колев (101-102))

Графологическата експертиза е типична експертиза с, която се изучава графиката на писмени или други знаци, положени от човешката ръка върху предмети, служещи за обозначение на определени явления и процеси или на техни страни. Служи за доказване на почерка на документи, писма и други. С тази експертиза се откриват поправки по документи, фалшифицирани документи, фалшификации на подписи, печати, преноси, сборове, дати

[4] По този въпрос виж допълнително чл. 36-37, Правилник за прилагане на Закон за Държавната финансова инспекция.

и количества от различни източници на контрол, а специалистите, които я провеждат – графолози.

Използването на познанията за методите и проявлението им в практиката, позволяват да се открият допусканите грешки при отчетността. Най-често допусканите грешки, констатирани от проверяващите при отчетността са:

- Несъответствия в суми и сборове.
- Липса на подписи на длъжностни лица.
- Липса на печати.
- Липси на единен идентификационен код от Търговския регистър или единен идентификационен код по Булстат.
- Частично посочване на основанието на документа.
- Разбиване на стопански операции на отделни такива, с цел по-късно отклоняване или присвояване на сумите.
- Непопълване на задължителните реквизити.
- Попълване на реквизити с невярна информация с цел източване на средства.
- Неправилно архивирани документи.

Съгласно изискването на чл.10 от Закона за счетоводството, отговорност за верността на данните, носят *лицата,* които са съставили и подписали документите относно отразените данни в отчетността. Ето защо е съществен въпроса за *отговорността.* Поради тази причина проверяващите често отделят по-голямо внимание на *подписите*. Контролната версия включва отговори на следните въпроси – Кой е съставител на документа? Кой е подписал документа? Каква е неговата длъжност и съответства ли тя на отговорността? В действителност той ли е подписал на документа?

Понякога е видимо също, че подписа е *формален*. Целта е подписа да е читаем и върху него да няма поставени отметки и да не е поставен печат. От гледна точка на контролната наука е *неправилно* наличието на подобни вписвания и печата да е поставен върху него. Така се нарушава целостта му и по-трудно се установява автентичността на автора на подписа. От контролно естество може да се установи, дали лицето го е подписало. За тази цел контролният орган събеседва с длъжностното лице, което е обект на контрол или следва да проведе среща-разговор с него. По този начин версията на контролния орган ще се потвърди и той ще е обективен при разглежданите документи и тяхната законосъобразност и автентичност.

Правилното поведение включва *своевременна контролна версия*, изградена на база методите и формите на контрол с цел установяване на обективните измерители в документите и реалността на отразените явления и процеси от предприятието, което е обект на контрол.

В *заключение* може да се отбележи, че дискутираната тема за отчетността и финансовия контрол има широко проявление и в рамките на

едно научно изследване не е възможно да се обхванат всички негови съществени аспекти.

Литература:

1. Атанасов, А. ((1984) Финансов контрол, С. НИ, (35)).

2. Велински, И. ((2002) Вътрешен финансов контрол на предприятието, С. Апис-Ромил Колев (101-102)).

3. Душанов, И. ((1979) Терминологичен речник по счетоводна отчетност от А до Я, Варна, Г. Бакалов, (75)).

4. Томов, Й. ((2002) Теория на контрола, Свищов, АИ-Ценов (1) (102)).

5. Цветкова, Н. ((2005) По някои въпроси на приложението на експертизата при вътрешен одит С. (11) (58)).

6. Закон за счетоводството, ДВ, бр. 98, 2001 г., посл. изм. бр. 105, 2009 г.

7. Закон за Държавната финансова инспекция, ДВ, бр. 33, 2006 г.

8. Правилник за приложението на Закона за Държавната финансова инспекция